

Inkluderende skoleliv

Store ressurser støtter inkludering i arbeidslivet, men ikke i skolelivet – til tross for at det er i skolen utstøtingen starter.

Hele 30 prosent av elevene som begynner på videregående skole i Norge har ikke fullført utdannelsen etter fem år. Mange av dem som faller fra har psykiske plager og blir uføretrygdet som unge. I vår meldte Nav at 1,7 prosent av befolkningen i aldersgruppen 18-29 år er uføretrygdet.

Det er ikke slik at vi enten er psykisk syke eller friske. De fleste av oss har noen psykiske plager – i hvert fall av og til – selv om de ikke synes på overflaten. Da kan følelser som «ingen er interessert i meg», «jeg hører ikke til noe sted» og «jeg får ikke til noen ting», ta overhånd. Et inkluderende arbeidsmiljø kan avkrefte slike vonde følelser og være helsebringende – komme på jobb og føle at kolleger er glade for å se deg og at ditt arbeid blir verdsett. I motsetning kan et ekskluderende arbeidsmiljø oppleves som bekræftelse på de vonde følelsene – ingen hilser og ingen verdsetter ditt arbeid.

Regjeringen og partene i arbeidslivet har tatt dette inn over seg i avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen). IA-avtalen gir arbeidsgiver et klart ansvar for å forebygge fravær gjennom et inkluderende arbeidsmiljø, og gir arbeidsgiver veiledning og økonomisk støtte til dette arbeidet.

I tillegg til IA-avtalen, hjelper også markedskreftene med å skape et inkluderende arbeidsmiljø for oss voksne. Bedrifter har nemlig sterke incentiver til å investere i et godt arbeidsfellesskap hvor alle føler tilhørighet og mestring. Slik styrker de mulighetene til å beholde og tiltrekke seg gode arbeidstagerne, samt motivere arbeidstagerne til å være mer produktive. Store bedrifter har egne HR-avdelinger som jobber systematisk med dette.

Sist, men ikke minst har Norges forskningsråd i perioden 2006-2016 bevilget 350 millioner kroner til forskning på inkludering i arbeidslivet.

En inkluderende skole betyr mer enn fravær av mobbing. Det betyr at alle opplever fellesskap, deltagelse, tilhørighet, trygghet, mestring og

En inkluderende skole betyr mer enn fravær av mobbing. Det betyr at alle opplever fellesskap, deltagelse, tilhørighet, trygghet, mestring og respekt, skriver artikkelforfatteren. Foto: Aleksander Nordahl

Fredagskronikk Mari Rege

respekt. Skolebarn har hverken en IA-avtale eller markedskrefter som bidrar til en inkludering i skolen. Grunnopplæringens formålsparagraf understreker riktignok betydningen av et godt sosialt fellesskap i skolen. I

tilllegg er Opplæringslovens paragraf 9a viktig: «Alle elever (...) har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring».

Utfordringen er at det finnes ingen gode styringsdokumenter som konkretiserer hva dette betyr i praksis. Det er derfor stor variasjon i forskjellige skolers innsats for inkludering. I tillegg er det lite ressurser for arbeid med inkludering i skolen. Mange lærere og skoleledere gjør en stor innsats for å skape en inkluderende skole, men opplever begrenset tilgang på tid, voksenressurser, verktøy og støtte fra fagfolk i dette arbeidet. Det er også mange gode forskningsmiljøer i Norge som forsker på tiltak for en mer inkluderende skole, men sammenlignet med forskergrupper som er opptatt av inkludering i arbeidslivet, har de svært få muligheter til å søke finansiering.

I tillegg til frafallsstatistikken, viser elevundersøkelsen at norsk skole har endel å gå på når det gjelder inkludering. Det er godt for oss voksne å vite at vi har

noen å spise lunsj med på jobb og oppleve ledere som tror på at vi kan gjøre en god jobb. I elevundersøkelsen rapporterer kun 76 prosent at de alltid har noen å være sammen med i friminuttene, og kun 85 prosent at de fleste eller alle lærerne har tro på at de kan gjøre det bra på skolen. Dette ville være urovekkende tall i en medarbeiderundersøkelse. De bør vekke enda mer uro når de kommer fra skolen. Vi voksne kan jo bytte jobb, men for de fleste barn er det ikke et alternativ å bytte skole.

Den gode nyheten er at internasjonal forskning viser at det er mulig å skape en mer inkluderende skole ved å støtte elevenes utvikling av sosiale og emosjonelle kompetanser og styrke elev-lærer-relasjonene. I tillegg til å gi et mer inkluderende læringsmiljø (og kanskje nettopp derfor!), viser forskningen at slike tiltak i skole og barnehage på sikt bidrar til å redusere frafall og styrke skolerestatene.

Regjeringens plan om å innføre livsmestring som tverrfaglig tema i skolen kan

Utfordringen er at det ikke finnes et kunnskapsgrunnlag for å konkretisere hvordan dette skal realiseres i den norske skolen

derfor være et viktig steg i arbeidet for et bedre læringsmiljø. Utfordringen er at det ikke finnes et kunnskapsgrunnlag for å konkretisere hvordan dette skal realiseres i den norske skolen. Stortingsmeldingen må derfor følges opp med forskningsmidler. Forskning på en inkluderende skole er minst like viktig som forskning på et inkluderende arbeidsliv.

Mari Rege, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved UiS og ESOP ved UiO,
Twitter: @marisrege

Mer debatt på side 26-27 →

Jernbanen i retning Europa

Karl Otto Ellefsen,
Knut Halvorsen,
Erik Vitanza

Nobelpris til forskerrobot?

Arne Norheim

Byråkratietvekst ute av kontroll?

Otto Scharff

Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.